

Het jaar van de Zwaluw

Lerarenblad 2e graad

Lerarenblad 1

1 Het jaar van de Zwaluw

Lesdoel:

- De leerlingen kunnen het begrip trekvogel omschrijven.
- De leerlingen kunnen enkele winterse factoren opnoemen die de zwaluwen verplichten te trekken.
- De leerlingen zien in dat de trek een gevaarlijke tocht is (niet elke zwaluw haalt het).
- De leerlingen kunnen op een tijdlijn (1 jaar) het leefpatroon van de zwaluw aanduiden: broedseizoen, trek, overwinteren.

Lesblad:

De leerlingen baseren zich op het bordplan om het lesblad aan te vullen, kleur te geven en de vragen te beantwoorden.

Inhoud:

Een trekvogel

Een zwaluw is een wereldreiziger! Hij trekt elk jaar naar een warm land. Op het einde van de zomer (september - oktober) vertrekt de huiszwaluw. Want de natte herfst en de koude winter komen er aan. Daar houden vliegen en muggen niet van! Dus als de zwaluw geen honger en kou wil lijden, vertrekt hij tijdig naar de warme landen. In Afrika overwinteren ze. Er is eten voor iedereen!

Het is een lange tocht. Zwaluwen trekken overdag, al jagend. Een zwaluw trekt dus niet op zijn vetreserve, zoals vele andere vogels. Deze fijne luchtacrobaat vangt elke dag zijn portie vliegen.

Zwaluwen trekken niet alleen. In grote groepen trekken ze richting warme landen. Zo'n grote groep vogels heet "een vlucht". Geen mens weet precies hoe ze telkens de weg vinden, maar ze doen het! De vogeltrek blijft iets mysterieus.

Gevaren tijdens de trek (willekeurige volgorde)

Nat weer: Geen insecten in de lucht. De zwaluwen lijden honger.

Koud weer: Als het in de bergen sneeuwt kunnen de zwaluwen bevroren. Het verenpak van de zwaluw is niet zo dik maar ze moeten er door!

Hitte: De hitte in de woestijn (Sahara) is dodelijk voor dolende exemplaren.

Roofvogels: Zijn nooit ver weg...

Verdwaald: Een zwaluw die de groep uit het oog verliest, moet zelf de weg vinden. Niet gemakkelijk!

Jacht: Risicogebieden zijn de eilanden in de Middellandse Zee: een eiland dient als stapsteen om de Middellandse Zee over te vliegen. De plaatselijke jagers schieten echter ook op rustende trekvogels.

Het jaar van de Zwaluw

Lerarenblad 2e graad

Lerarenblad 2

Broedseizoen

De leerlingen kleuren de Belgische vlag en geven zo aan wanneer de zwaluwen hier verbleven. Bijna onmiddellijk na aankomst beginnen de reparaties aan het nest. Het is in deze korte periode dat de zwaluw blij is met wat regen. In een uitzonderlijk droog voorjaar moeten de zwaluwen noodgedwongen wachten met broeden. Ze vinden nergens modder. De leerlingen tekenen per nest vier eitjes.

Opmerking

Kinderen kunnen zich de vraag stellen waarom de zwaluwen steeds naar ons land blijven terugkeren. Waarom krijgen ze hun jongen niet in Afrika? Waarom maken ze elke keer weer zo'n lange, gevaarlijke tocht naar het noorden? Dit is één van de vragen die behoort tot het grote mysterie van de vogeltrek. Wetenschappers hebben een aantal mogelijke antwoorden, maar echt zeker is men er niet van.

Een mogelijke verklaring kan zijn: op het ogenblik dat zwaluwen terugkeren naar het noorden, profiteren ze maximaal van voedselbronnen die slechts tijdelijk (enkel in de warmere maanden), maar wel in overvloed aanwezig zijn en waarmee ze hun jongen kunnen grootbrengen. In Afrika is er ook een groot aanbod aan insecten, maar er zijn ook meer concurrenten én meer predatoren. Een andere verklaring is dat in het noorden tijdens de zomermaanden de dagen langer worden, terwijl aan de evenaar (in Afrika) de dag even lang blijft en dus in vergelijking korter is. Hierdoor is er meer tijd om voedsel voor de jongen te verzamelen. Hierdoor groeien de jongen sneller en blijven ze 's nachts minder lang zonder voedsel.

Kortom zwaluwen broeden dus met meer succes door naar onze streken te komen. Anderzijds kunnen ze onze winters niet overleven en keren daarom terug naar het zuiden wanneer de herfst aanbreekt.

Het jaar van de Zwaluw

Lerarenblad 2e graad

Lerarenblad 3

2 Samen op reis

Didactisch materiaal

Zwart-wit prent van boeren- huis en oeverzwaluwen op een telefoondraad. Wordt gebruikt om het bordplan op te bouwen.

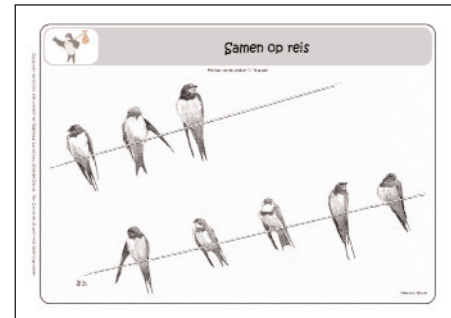
Inhoud:

Zwaluwen gaan niet alleen op reis. In grote groepen trekken ze richting warme landen. Ze verzamelen traditioneel op telefoondraden.

Extra: "Wie is wie?"

Hoogste draad van links naar rechts: BZ - HZ - BZ.

Laagste draad van links naar rechts: BZ - OZ - OZ - BZ - BZ

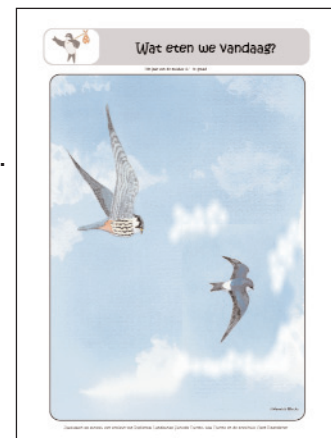
3 Wat eten we vandaag?

Didactisch materiaal

Kleurenprent van een boomvalk die jaagt op een huiszwaluw.

Inhoud:

Deze figuur staat symbool voor één van de gevaren tijdens de trek. De boomvalk is een roofvogel die graag zwaluwen veschalkt. Hij trekt zelfs mee met de zwaluwen...voor hem zijn de grote groepen trekkende zwaluwen dus een vliegende en goed gevulde voorraadkast! Naast deze soort is enkel de eleonora's valk vaardig genoeg om de wendbare zwaluwen te vangen. Huis- en boerenzwaluwen weten dit en ontwikkelden een speciale alarmroep voor deze roofvogels.

Wist je dat?

Om zo goed mogelijk gebruik te maken van de vlucht trekvogels, verdelen de valken van een eiland - vaak meer dan honderd eleonora's valken - zich op circa 1000 meter hoogte over een "front" van één tot twee kilometer. Vliegend in tegenwind, wachten zij op de komst van de trekvogels, die - door hun tocht over de zee oververmoeid - een gemakkelijke prooi zijn. De jachtactiviteit is het grootst in de voormiddag, omdat dan ook de trek van de kleine vogels het intensiefst is. Deze valken hebben zelfs hun broedmoment afgestemd op de zangvogeltrek. Ze broeden niet in de lente, maar wel in het najaar!

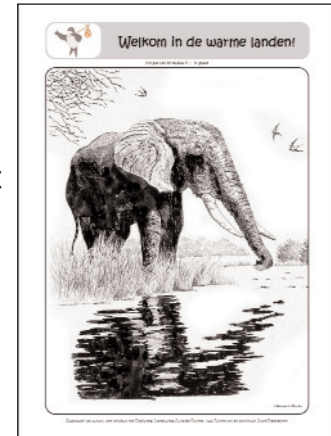
4 Welkom in de warme landen

Didactisch materiaal

Zwart-wit prent van zwaluwen die rond een olifant cirkelen. Wordt gebruikt om het bordplan op te bouwen.

Inhoud:

De olifant staat symbool voor een warm land in het overwinteringsgebied.

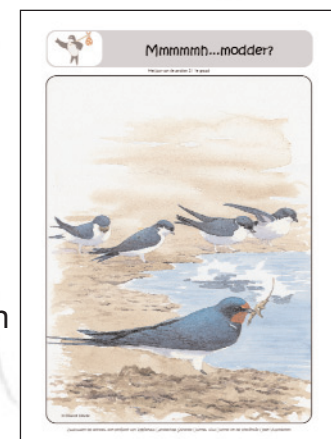
5 Mmmmmh...modder?

Didactisch materiaal

Kleurenprent van boeren- en huiszwaluwen die modder en stro verzamelen aan een plas. Wordt gebruikt om het bordplan op te bouwen.

Inhoud:

Deze figuur staat symbool voor de bouw of het herstellen van een nest vòòr de eitjes worden uitgebreed.

6 Hallo! Iemand thuis?

Didactisch materiaal

Kleurenprent van een huiszwaluw aan zijn nest. Wordt gebruikt om het bordplan op te bouwen van "Het jaar van de zwaluw 1"

Inhoud:

Zie thema "Een nest". Deze prent staat symbool voor de drukste periode van een zwaluw ouder. Voortdurend jagen om de hongerige kuikens te voeden.

